

**Шайхлісламов З. Р., Свириденко Д. М.**

## **НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ «Я КОНЦЕПЦІЯ»**

Я-концепція походить від самосвідомості людини. Самосвідомість-це процес з допомогою якого особа пізнає себе, а відтак й ставиться до себе. Її продуктом є уявленням людини про себе тобто про власну «Я-концепцію». Головною в «Я-Концепція» є формування власного «Я», Багато науковців по різному трактували самосвідомість власне «Я», І. Кант обговорюючи питання самосвідомості писав що людське «Я» здається подвійним: «Я» як суб'єкт мислення (в логіці) та «Я» як суб'єкт сприйняття (внутрішнє почуття) [1].

В. Джеймс переніс у психологію та обґрунтував подвійний характер самосвідомості: пізнавальний (об'єкт) та те що пізнає (суб'єкт).

Яскравим прикладом першого напрямку є психоаналітична теорія З. Фрейда з якої в особистості вміщує три компоненти: «Воно», «Я», «Над-Я».

З. Фрейд протягом тривалого часу розвивав психоаналіз і структуру особистості, потім він застосував особисту топографічну модель особистості, де виділяють самосвідомість, підсвідоме і несвідоме,

Так психолог З. Фрейд увів в анатомію особистості три структури: «Ід», «Его» та «Супер-его».

Пошуки психологів пізнання природи людського Я, розвитку Я-концепцій особистості увінчався численних змістових конструктів вони перехрещуються або уподібнюються [2].

Р. Бернс вважає наявність глобальної Я-концепції як вершину ієрархічної структури що об'єднує найрізноманітніші грані індивідуальної самосвідомості яка спрямована на самого себе, також аспекти Я-Концепції за В. Джемсом (Я-усвідомлюване і Я-як-Образ) [3].

Відтак Я-концепція- це система уявлень людини про саму себе яка містить, усвідомлення своїх фізичних інтелектуальних і інших властивостей в самому собі.

Таким чином, Я-концепція внутрішнє явище і центральна ланка самосвідомості людини, важливий для функціонування людини як організму, загалом що не лише регулює функціонування окультурених психоформ так же її активно впливаючи активності до життя в соціальному контексті, зазвичай визначає особливості ментального досвіду, забезпечує збереження самооцінки, характеризує готовність особистості до гуманної поведінки, діяльності, діалогового спілкування. Якщо коротко то Я-концепція утворення онтогенетичного розвитку людини яка допомагає в характеризовані системи прийняття, а і діяння, та творення свого Я і проживання.

Література:

1. Боришевский М. И. Теоретические вопросы самосознания личности. Психологические особенности самосознания подростка.: учебник/ М. И. Боришевский. – К.: Вища школа, 1980. – с. 5 – 38.

2. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание : учебник/пер. с англ. / Р. М. Бернс. – Прогрес. – 1986. – 421с.

3. Анисимова О. М. Самооценка в структуре личности студента: учебник / автореф. дис. кандидата психологических наук.: 19.00. 05. / Ленинградский государственный университет. – Л. 1984. – 17 с.

Науковий керівник: к.пс.н., доц. Шайхлісламов З. Р.